

InHort
SKIERNIEWICE

**Instytut Ogrodnictwa
Zakład Pszczelnictwa w Puławach**
ul. Kazimierska 2, 24-100 Puławy
www.opisik.pulawy.pl



Sektor pszczelarski w Polsce w 2014 roku

Puławy 2014

1. Wstęp

Opracowanie przygotowano w ramach Zadania 3.3 pt. „Monitorowanie zmian strukturalnych w polskim pszczelarstwie i na rynku miodu” realizowanego w Programie Wieloletnim Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach.

Wykonane w 2014 roku badania pozwoliły na zebranie i analizę danych dotyczących sektora pszczelarskiego w Polsce w zakresie:

- liczby rodzin pszczelich,
- napszczelenia – liczby rodzin przypadających na 1 km²,
- liczby pszczelarzy oraz struktury pasiek,
- struktury wiekowej pszczelarzy,
- produkcji miodu,
- cen miodu oraz struktury sprzedaży,
- kosztów produkcji,
- handlu zagranicznego na rynku miodu,
- strat rodzin pszczelich po zimowaniu i w sezonie pszczelarskim.

Materiał do badań stanowiły dane uzyskane z:

- rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii,
- 70 ankiet z organizacji pszczelarskich zebranych przez Agencję Rynku Rolnego w ramach realizacji mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w sezonie 2014/2015,
- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departamentu Rynków Rolnych,
- własnych opracowań i analiz.

2. Liczba rodzin pszczelich

Na podstawie danych uzyskanych z Inspekcji Weterynaryjnej liczba rodzin pszczelich w Polsce wg stanu na październik 2014 roku wynosiła 1 386 020 (tab.1). W porównaniu do roku ubiegłego liczba zarejestrowanych pni pszczelich w skali całego kraju wzrosła o ok. 42 tys. co stanowiło ok. 3,1%. Najwięcej rodzin pszczelich (pow. 100 tys.) użytkowanych było w województwach: lubelskim, podkarpackim, warmińsko-mazurskim, małopolskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Łącznie w tych 6 – ciu województwach zarejestrowanych było ok. 780 tys. rodzin pszczelich (ok. 56,3% ogółu). Najmniej pni pszczelich (poniżej 50 tys.) znajdowało się w podlaskim, opolskim i lubuskim (ok. 125 tys. – 9% ogólnej liczby rodzin). W odniesieniu do struktury pasiek, najwięcej rodzin pszczelich, bo ok. 507 tys. znajdowało się w pasiekach o wielkości od 21 do 50 uli. W pasiekach nie przekraczających 20 pni było ok. 412 tys. rodzin pszczelich. W pasiekach zawodowych (wg definicji określonej w rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 917/2004 liczących powyżej 150 pni) zarejestrowanych było ok. 85 tys. rodzin pszczelich z czego ponad 1/3 w pasiekach powyżej 300 uli.

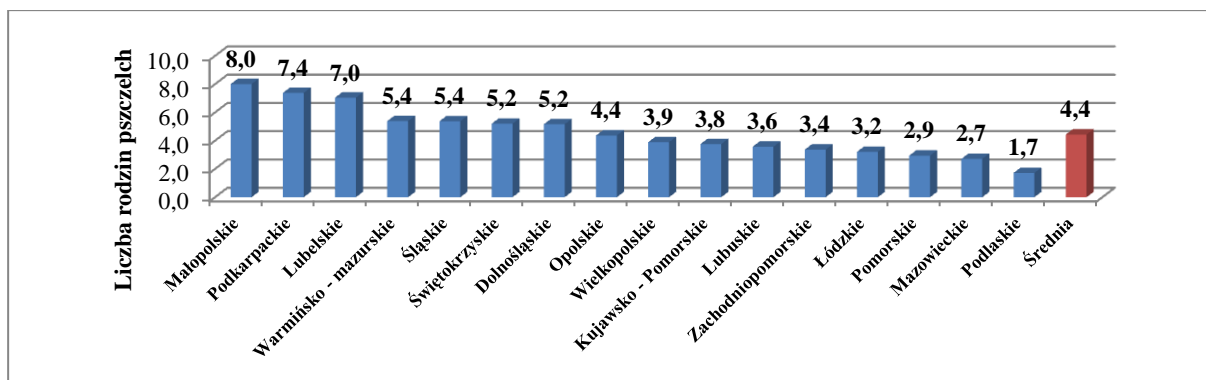
Tabela 1. Liczba rodzin pszczelich w odniesieniu do struktury pasiek

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Łączna liczba rodzin pszczelich
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Lubelskie	1888	12173	28747	68331	43798	12440	7017	2603	176997
Podkarpackie	2322	12860	26988	49409	26527	8143	5169	350	131768
Warmińsko – mazurskie*	589	4030	12140	40393	37295	19044	8571	8140	130202
Małopolskie	5620	18437	26465	42390	15847	5725	3282	3810	121576
Wielkopolskie	3087	11098	20699	40822	23603	10036	4767	2040	116152
Dolnośląskie	1634	7052	16911	36076	18458	10356	8076	4366	102929
Mazowieckie	2202	10446	19943	36231	16746	6418	3679	780	96445
Zachodniopomorskie	913	4059	10620	32585	18133	8114	2308	350	77082
Kujawsko - pomorskie	1070	5188	12298	28445	12361	5599	2204	410	67575
Śląskie	5622	13250	19106	19518	5857	1583	1342	0	66278
Świętokrzyskie	1138	5475	10253	21528	14087	6168	1520	730	60899
Łódzkie	2146	8329	15815	21812	6661	1852	1897	0	58512
Pomorskie	867	3625	8487	21714	10328	3622	2870	2360	53873
Lubuskie	995	3763	8390	19628	10968	2792	840	2600	49976
Opolskie	1496	5112	9022	13199	8060	2552	550	1100	41091
Podlaskie	567	3023	6388	15148	5325	2904	1310	0	34665
Ogółem	32156	127920	252272	507229	274054	107348	55402	29639	1 386 020

*brak aktualnych danych dotyczących liczby rodzin pszczelich w pasiekach z powiatu: Goldap, Kętrzyn, Nidzica, Olsztyn. Skorzystano z danych z roku 2013 lub lat wcześniejszych.

3. Napszczenie – liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²

Analiza poziomu napszczenia pozwala stwierdzić, że w zależności od regionu kraju występuje bardzo duże zróżnicowanie liczby rodzin pszczelich przypadających na 1 km² powierzchni (ryc.1). Przeciętnie w 2014 roku na tej powierzchni napszczenie wynosiło 4,4 rodzin pszczelich. Najwięcej, bo 8 rodzin pszczelich na 1 km² znajdowało się w woj. małopolskim, najmniej (1,7) w woj. podlaskim. W zasadzie Podlasie, Polska centralna (woj. mazowieckie) oraz Pomorze to regiony o najmniejszym napszczeniu (poniżej 3 uli). W południowo – wschodniej części Polski jest znacznie wyższe niż w innych regionach kraju. Należy zauważyć, że wymienione zależności są stałe na przestrzeni wielu lat, gdyż decydujące czynniki, które wpływają na poziom napszczenia i rozwój pszczelarstwa w województwie czy regionie, mają przede wszystkim związek z warunkami pożytkowymi i tradycjami chowu pszczół.

Ryc. 1. Liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km².

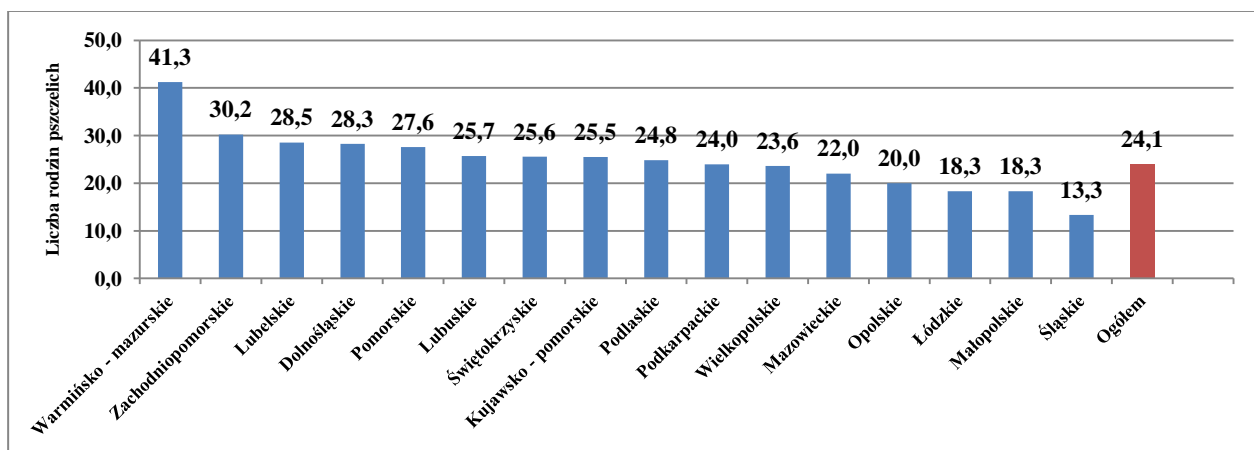
4. Liczba pszczelarzy i struktura pasiek

Według danych z rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii w porównaniu do ubiegłego roku zwiększyła się o ok. 4,6% liczba zarejestrowanych pszczelarzy i wyniosła 57 550 osób (tab.2). Najwięcej pszczelarzy (pow. 5 tys.) było w 3 – ech województwach: małopolskim, lubelskim, podkarpackim (łącznie ok. 18 tys. – 31,5% wszystkich). Najmniej (poniżej 2 tys.) w podlaskim, lubuskim, pomorskim (łącznie ok. 5,3 tys. – 9,2% ogólnej liczby). Pasieki liczące do 20 pni, posiadało ok. 37,6 tys. pszczelarzy. Większe pasieki (od 21 do 80 rodzin pszczelich) należały do ok. 18,6 tys. pszczelarzy. Pasieki, które można by zaszeregować do działów specjalnych produkcji rolnej (ponad 80 uli) były w posiadaniu ok. 1,3 tys. pszczelarzy.

Tabela 2. Liczba pszczelarzy w odniesieniu do struktury pasiek

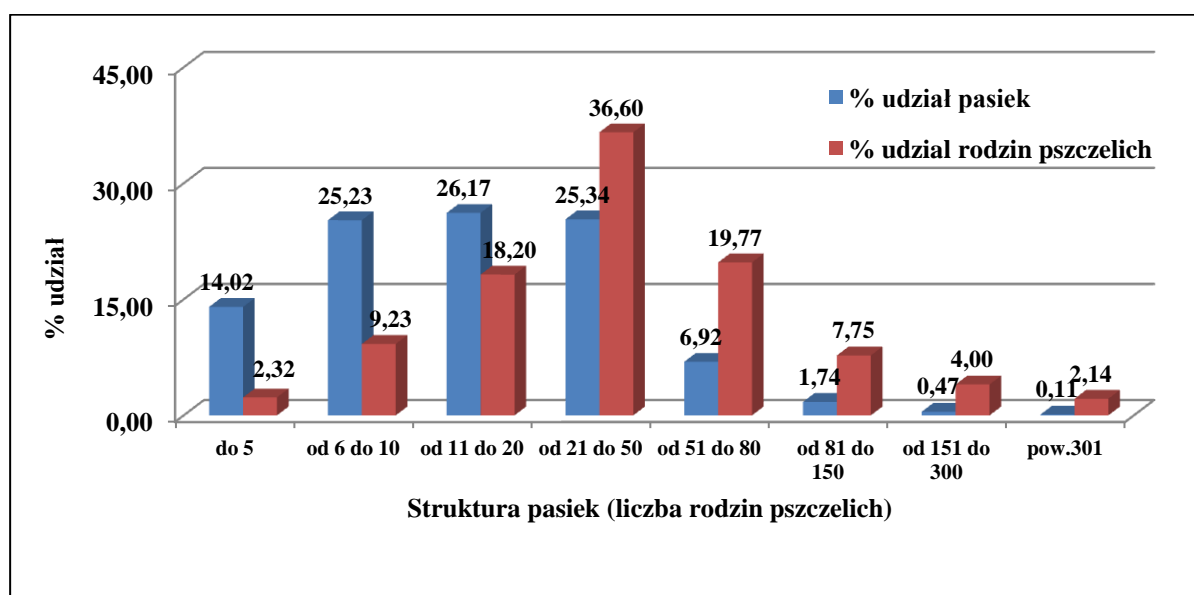
Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Liczba pszczelarzy łącznie
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Małopolskie	1398	2102	1594	1249	233	53	15	6	6650
Lubelskie	458	1356	1690	1929	621	114	32	5	6205
Podkarpackie	546	1430	1609	1429	385	76	25	1	5501
Śląskie	1511	1580	1170	609	86	15	7	0	4978
Wielkopolskie	767	1246	1231	1201	345	95	23	5	4913
Mazowieckie	560	1221	1212	1059	247	61	18	2	4380
Dolnośląskie	396	787	997	1044	270	96	39	10	3639
Łódzkie	512	940	959	661	100	17	10	0	3199
Warmińsko -mazurskie	138	442	696	1104	532	184	43	16	3155
Kujawsko - pomorskie	269	588	729	814	185	51	11	1	2648
Zachodniopomorskie	229	448	627	890	269	76	12	1	2552
Świętokrzyskie	297	608	615	596	202	56	7	2	2383
Opolskie	389	586	548	385	118	23	3	2	2054
Pomorskie	219	416	503	610	150	33	14	6	1951
Lubuskie	247	430	502	572	161	26	4	4	1946
Podlaskie	135	339	380	431	80	25	6	0	1396
Ogółem	8071	14519	15062	14583	3984	1001	269	61	57 550

W 2014 roku średnia pasieka w kraju liczyła 24 pnie pszczele (ryc.2). Największe gospodarstwa pasieczne znajdowały się na terenie województwa warmińsko – mazurskiego, a przeciętna pasieka w tym regionie liczyła ok. 41 rodzin pszczelich. Średnio ok. 30 uli posiadali pszczelarze w województwie zachodniopomorskim, a niewiele mniejsze pasieki zlokalizowane były na Lubelszczyźnie, Dolnym Śląsku i Pomorzu. Porównywalne obsadą dla średniej krajowej znajdowały się na terenie województwa lubuskiego, świętokrzyskiego, kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego i wielkopolskiego. Najmniejsze pasieki (przeciętnie ok. 13 uli) znajdowały się na Śląsku.



Ryc. 2. Średnia wielkość pasiek.

Szczegółową strukturę pasiek przedstawiono na rycinie 3. Jej analiza zwraca uwagę na duże rozdrobnienie krajowego pszczelarstwa, ok. 65% ogólnej liczby pasiek nie posiadało więcej niż 20 rodzin pszczelich. Pasieki towarowe, czyli powyżej 80 rodzin stanowiły ok. 2,3%.



Ryc. 3. Struktura pasiek w Polsce i procentowy udział rodzin pszczelich w poszczególnych wielkościach pasiek.

Na podstawie danych z Inspekcji Weterynaryjnej wynika, że pszczelarzy zawodowych tj. posiadających ponad 150 rodzin pszczelich było 330 (tab.3). W stosunku do roku 2013 ich liczba zwiększyła się o ok. 4,4%. Najwięcej pasiek profesjonalnych zlokalizowanych było w województwie warmińsko – mazurskim (59), dolnośląskim (49) i lubelskim (37), najmniej w województwie opolskim (5), podlaskim (6) i śląskim (7). Średnia wielkość pasieki profesjonalnej wynosiła ok. 256 uli. Największe pasieki znajdowały się w woj. lubuskim (średnio 430 uli), najmniejsze w łódzkim i śląskim (ok.190 pni). Pszczelarze zawodowi posiadali ok. 85tys. rodzin pszczelich (6,1% ogólnej liczby). Największy procentowy udział rodzin w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych był w województwie warmińsko – mazurskim (12,8%) i dolnośląskim (12,1%), najmniejszy zaś w woj. śląskim (2,0%).

Tabela 3. Charakterystyka pszczelarstwa zawodowego

Województwo	Liczba pasiek zawodowych	Liczba rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych	% rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych	Średnia wielkość pasieki zawodowej
Warmińsko - mazurskie	59	16711	12,8	283,2
Dolnośląskie	49	12442	12,1	253,9
Lubelskie	37	9620	5,4	260,0
Wielkopolskie	28	6807	5,9	243,1
Podkarpackie	26	5519	4,2	212,3
Małopolskie	21	7092	5,8	337,7
Mazowieckie	20	4459	4,6	223,0
Pomorskie	20	5230	9,7	261,5
Zachodniopomorskie	13	2658	3,4	204,5
Kujawsko - pomorskie	12	2614	3,9	217,8
Łódzkie	10	1897	3,2	189,7
Świętokrzyskie	9	2250	3,7	250,0
Lubuskie	8	3440	6,9	430,0
Śląskie	7	1342	2,0	191,7
Podlaskie	6	1310	3,8	218,3
Opolskie	5	1650	4,0	330,0
Ogółem	330	85041	6,1	257,7

5. Struktura wiekowa pszczelarzy

Według danych uzyskanych z organizacji pszczelarskich (70 organizacji pszczelarskich, zrzeszających ok. 38tys. pszczelarzy i ok 1,1 mln. rodzin pszczelich)

większość pszczelarzy to osoby w średnim wieku i starsi (tab.4). Od lat największą grupę wśród pszczelarzy stanowią producenci w wieku od 51 do 65 lat, więc również i w bieżącym roku ich udział był najwyższy i wyniósł ok. 35,8%. Prawie 1/3 to osoby w wieku poprodukcyjnym czyli liczące ponad 65 lat. Najmniej liczną grupą były osoby wieku do 35 lat, a ich udział sięgał 11,6%. Nieco ponad 23% stanowili pszczelarze w wieku od 36 do 50 lat. Procentowy udział pszczelarzy młodych był najwyższy w pasiekach o liczbie rodzin pszczelich od 11 do 20 i wynosił 3,38% ogółu pszczelarzy. W przypadku producentów z kolejnych dwóch kategorii wiekowych (od 36 do 50 lat i od 51 do 65 lat) ich procentowy udział był najwyższy w pasiekach liczących od 21 do 50 pni (odpowiednio 6,53 i 11,28%). Wśród pszczelarzy najstarszych (pow. 65 lat) największą grupę (9,06%) stanowiły osoby prowadzące pasieki o liczbie uli od 11 do 20. Zwraca także uwagę fakt, że udział pszczelarzy w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do pozostałych grup wiekowych jest najniższy w pasiekach powyżej 150 pni.

Tabela 4. Struktura wiekowa pszczelarzy (%) w odniesieniu do struktury pasiek

Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)	Wiek pszczelarzy (lata)			
	do 35	od 36 do 50	od 51 do 65	powyżej 65
do 5	1,66	2,57	3,17	3,39
od 6 do 10	1,90	3,41	5,22	5,87
od 11 do 20	3,38	6,52	10,24	9,06
od 21 do 50	2,80	6,53	11,28	8,11
od 51 do 80	1,44	2,72	4,56	2,60
od 81 do 150	0,31	1,02	0,79	0,46
od 151 do 300	0,11	0,18	0,43	0,07
powyżej 300	0,01	0,08	0,11	0,01
Struktura wiekowa	11,60	23,03	35,80	29,57

6. Produkcja miodu

W oparciu o zebrane z organizacji pszczelarskich dane, produkcja miodu wyniosła ok. 14 tys. ton (tab.5). W porównaniu do roku ubiegłego zbiory miodu były niższe o ok. 8 tys. ton. Średnia ilość miodu odwirowana z jednej rodziny pszczelej wynosiła tylko ok. 12 kg. Najmniejszą średnią wydajność miodu z ula (4,7 kg) uzyskali pszczelarze z województwa małopolskiego, najwyższą zaś (18 kg) producenci z województwa kujawsko - pomorskiego. Najwięcej miodu (1669,3 ton) wyprodukowano na Dolnym Śląsku, zaś najmniej w województwie opolskim (265,3 tony). W 8 województwach średnie zbiory miodu były niższe od średniej krajowej. W wielu pasiekach województwa małopolskiego w ogóle nie pozyskano miodu, a na niektórych obszarach województwa śląskiego i podkarpackiego produkcja miodu wyniosła tylko 2-3 kg z jednej rodziny pszczelej.

Tabela 5. Produkcja miodu w kraju i w poszczególnych województwach

Województwo	Zakres (kg)	Średnio z 1 rodz. pszczelej (kg)	Produkcja miodu (tony)*
Dolnośląskie	od 10,8 do 18	17,3	1669,3
Warmińsko - mazurskie	od 13,6 do 28	15	1637,1
Lubelskie	od 5,2 do 16	10	1573,8
Podkarpackie	od 3 do 20	9,6	1150,3
Zachodniopomorskie	od 9 do 20,5	17,3	1098,2
Wielkopolskie	od 8 do 16,3	11,7	1064,4
Kujawsko - pomorskie	od 14 do 21	18	985,8
Mazowieckie	od 6 do 20	11,5	950,0
Świętokrzyskie	od 8 do 15	13,4	688,1
Lubuskie	od 12 do 17	14,4	619,1
Pomorskie	od 13 do 22	13,6	565,9
Śląskie	od 2 do 16	9,4	552,4
Małopolskie	od 0 do 17	4,7	502,5
Podlaskie	od 9,5 do 18	15,9	473,1
Łódzkie	od 6 do 11	8,4	401,2
Opolskie	----	8,7	265,3
Ogółem	od 0 do 28	11,9	14048,3

*obliczona w oparciu o średnią produkcję miodu wykazaną przez organizacje pszczelarskie i liczbę rodzin pszczelich zarejestrowanych w Inspekcji Weterynaryjnej w październiku 2013 roku, skorygowana o wysokość strat zimowych (2013/2014) i strat w trakcie sezonu w 2014 roku.

7. Ceny miodu i struktura sprzedaży

Niska produkcja spowodowała wzrost cen w skupie hurtowym. Za kilogram miodu wielokwiatowego i rzepakowego skupujący płacili przeciętnie 11 zł (tab.6). Miody akacjowe, lipowe i gryczane uzyskiwały cenę ok. 16 zł/kg. Miody rzadziej produkowane, spadziowy ze spadzi iglastej i wrzosowy skupowano za kwoty dużo wyższe, odpowiednio 26,5 i 34 zł/kg. Istotne znaczenie przy tej formie sprzedaży miała jakość miodu. Wysoka zawartość pyłku przewodniego w przypadku odmianowych miodów nektarowych czy wysoka przewodność elektryczna w miodach spadziowych, wpływały na uzyskiwanie wyższych cen sprzedaży. W porównaniu do ubiegłego roku nieznacznie wzrosły ceny w sprzedaży bezpośredniej. Miód rzepakowy sprzedawany bezpośrednio z pasieki kosztował średnio ok. 22 zł/kg, a miód wielokwiatowy średnio ok. 23,5 zł/kg. Kilogram miodu akacjowego, lipowego czy gryczanego kosztował ok. 26 zł., a miodu spadziowego ze spadzi iglastej ok. 35 zł. Średnia cena 1 kg miodu wrzosowego w sprzedaży bezpośredniej wynosiła prawie 47 zł. Spośród wszystkich form dystrybucji miodu najwyższe ceny (poza miodem wielokwiatowym) odnotowano w sprzedaży detalicznej. Różnice w porównaniu do cen w sprzedaży bezpośredniej wynosiły od ok. 3 zł (miód rzepakowy) do nawet 14 zł/kg w przypadku miodu wrzosowego.

Według danych z organizacji pszczelarskich podstawowym kanałem zbytu miodu była sprzedaż bezpośrednia, która stanowiła aż 81% całkowitej produkcji. Pszczelarze do punktów

skupu skierowali 14,6% uzyskanego miodu, a w ramach handlu detalicznego sprzedali 4,3% miodu. Na potrzeby przemysłu trafiło ok. 0,1% całkowitej produkcji.

Tabela 6. Ceny miodu (zł/kg) w sprzedaży bezpośredniej, w skupie hurtowym i w handlu detalicznym w X/XI 2014 roku

Odmiany miodu	Sprzedaż bezpośrednia			Sprzedaż do punktów skupu			Sprzedaż detaliczna		
	min	max	średnio	min	max	średnio	min	max	średnio
Miód wielokwiatowy	15,0	30,0	23,5	9,5	12,0	11,0	15,0	30,0	22,4
Miód rzepakowy	13,0	30,0	21,8	9,5	12,0	11,0	20,0	30,0	24,5
Miód akacjowy	20,0	32,0	25,8	14,0	18,0	15,8	25,4	42,5	32,3
Miód lipowy	17,0	35,0	26,4	14,0	18,0	15,8	23,1	42,5	31,0
Miód gryczany	18,9	35,0	26,0	14,0	18,0	15,8	25,0	37,8	30,8
Miód spadziowy ze spadzi iglastej	20,0	40,0	34,6	20,0	30,0	26,5	32,0	57,5	41,3
Miód spadziowy ze spadzi liściastej	18,5	40,0	28,7	14,0	17,0	15,0	25,6	39,2	32,8
Miód wrzosowy	38,0	55,0	46,9	27,0	40,0	34,2	53,7	70,0	60,9

8. Koszty produkcji

Średnie koszty produkcji w przeliczeniu na 1 rodzinę pszczelą od kilku lat są wysokie i zróżnicowane w zależności od typu pasiek (tab.7). W 2014 roku w pasiekach towarowych koszty ogółem (stałe i zmienne) wynosiły 326 zł, a w pasiekach mniejszych (amatorskich) były o 73 zł. niższe. Koszty stałe w pasiekach amatorskich stanowiły ok. 16,6% ogółu kosztów, a w pasiekach towarowych sięgały prawie 21%. Spośród kosztów zmiennych (w obu typach pasiek) największe były koszty pracy. W pasiekach amatorskich koszty zimowego dokarmiania rodzin, a w pasiekach towarowych koszty transportu stanowiły także istotny udział wśród kosztów zmiennych. Należy zaznaczyć, że głównie za sprawą niskich cen cukru nieznacznie obniżyły się koszty funkcjonowania pasiek. W pasiekach amatorskich koszty ogółem były niższe o ok. 7,6%, a w pasiekach towarowych o ok. 6,4% w stosunku do roku ubiegłego.

Tabela 7. Kalkulacja najważniejszych kosztów produkcji na 1 rodzinę pszczelą w zł. (wg cen w 2014 r.)

Wyszczególnienie kosztów		Typ pasiek			
		Amatorskie	Udział (%)	Towarowe	Udział (%)
Koszty stałe	Amortyzacja uli	35	12,8	35	10,1
	Amortyzacja sprzętu	7	2,6	14	4,0
	Amortyzacja pracowni	–	–	15	4,3
	Dzierżawa pasieczysk	–	–	4	1,2
	Suma	42	16,6	68	20,9
Koszty zmienne	Pokarmy	33	13,0	33	9,5
	Węza	10	3,7	12	3,5
	Matki pszczele	20	7,3	30	8,7
	Leki	15	5,5	15	4,3
	Transport	17	6,2	56	16,2
	Energia elektryczna	10	3,7	20	5,8
	Praca	100	36,7	80	23,1
	Materiały i inne	6	2,2	12	3,5
	Suma	211	83,4	258	79,1
Koszty ogółem		272,5	253	100	326

9. Handel zagraniczny na rynku miodu

Od wielu lat Polska, podobnie jak inne kraje Unii Europejskiej, importuje duże ilości miodu – rokrocznie jest to kilkanaście tysięcy ton. Import miodu wykazuje z roku na rok tendencję rosnącą, podobnie jak jego eksport. W latach 2004 – 2009 przeciętnie wywożono z Polski kilkaset ton miodu rocznie, zaś np. w 2013 roku już ponad 11 tysięcy ton. Na przestrzeni lat nie zmienia się jednak relacja eksportu do importu, która charakteryzuje się dużym deficytem.

W pierwszych 9 miesiącach 2014 roku wyeksportowano z kraju ponad 9 tys. ton miodu zaś wolumen importu wyniósł ponad 14 tys. ton (tab.8). W tym okresie najwięcej miodu z Polski sprzedawano na rynkach UE, a głównym odbiorcą były Francja (ok. 2,7 tys. ton miodu) i Niemcy (2,2 tys. ton) (tab.9). Poza Europą miód z Polski trafił też do Arabii Saudyjskiej (ok. 70 ton) i do Stanów Zjednoczonych Ameryki (ok. 37 ton). Najwięcej miodu przywieziono do Polski z Chin i Ukrainy – łącznie ok. 12,6 tys. ton (tab.10). Przeciętnie za kg importowanego do kraju miodu płacono 1,8 EUR, zaś firmy eksportujące otrzymywały średnio 2,6 EUR/kg.

Tabela 8. Handel zagraniczny na rynku miodu

Okres	Eksport		Import		Saldo (eksport - import)
	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wartość (tys. EUR)
2013 rok	11 247,9	27 086,5	20 050,9	36 122,2	-9 035,7
I - IX 2014 rok	9 029,9	23 481,9	14 306,1	25 718,1	-2 236,2

Tabela 9. Eksport miodu – główne kraje przeznaczenia, wartości i ilości.

Kraj przeznaczenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Francja	6785,9	2720,6	2,5
Niemcy	6341,2	2213,4	2,9
Dania	2301,4	1160,3	2,0
Hiszpania	1781,6	737,4	2,4
Rumunia	1242,4	471,8	2,6
Włochy	1126,0	381,4	3,0
Austria	664,1	253,9	2,6
Bulgaria	513,4	169,8	3,0
Słowacja	371,9	164,8	2,3
Węgry	406,6	153,0	2,7
Belgia	331,5	139,2	2,4
Wielka Brytania	383,7	102,3	3,7
Grecja	200,5	95,7	2,1
Arabia Saudyjska	263,0	72,6	3,6
Szwecja	217,7	62,3	3,5
Litwa	96,4	43,9	2,2
Stany Zjednoczone Ameryki	192,0	37,0	5,2
Inne	262,7	50,5	6,0
Ogółem	23481,9	9029,9	2,6

Tabela 10. Import miodu – główne kraje pochodzenia, wartości i ilości.

Kraj pochodzenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Ukraina	12248,4	6865,9	1,8
Chiny	7866,2	5734,8	1,4
Bulgaria	2274,9	806,5	2,8
Niemcy	1278,3	307,0	4,2
Rumunia	944,5	261,8	3,6
Tajlandia	197,3	114,6	1,7
Moldawia	212,0	62,1	3,4
Francja	163,1	36,4	4,5
Słowacja	139,6	28,2	5,0
Hiszpania	101,8	26,4	3,9
Dania	63,5	24,8	2,6
Węgry	73,7	8,6	8,5
Inne	154,7	28,9	6,2
Ogółem	25718,1	14306,1	1,8

10. Straty rodzin pszczelich

Na podstawie danych z organizacji pszczelarskich średnie straty określone po zimowaniu (odnotowane wiosną 2014 r.) w skali całego kraju wyniosły 11,4% (tab.11). W tym miejscu należy pokreślić, że były to najniższe straty rodzin pszczelich odnotowane w naszych badaniach w ostatnich latach. W roku 2011 i 2012 wynosiły one ok. 13%, a w 2013 roku 18,1%. W bieżącym roku najwyższe straty rodzin pszczelich po zimowaniu stwierdzili pszczelarze z województwa opolskiego (20%), pomorskiego (18,3%) i wielkopolskiego (17,2%). Najniższe straty rodzin pszczelich stwierdzono w województwie dolnośląskim (5,4%), podkarpackim (6,5%) lubelskim (7%) i małopolskim (7,8%).

W trakcie sezonu pszczelarskiego pszczelarze z 14 – stu województw zgłosili do związków pszczelarskich przypadki ostrych zatruc lub podtruc rodzin pszczelich, głównie na plantacjach rzepaku (ozimego lub jarego) i uprawach sadowniczych. Łączna liczba rodzin pszczelich, która uległa ostremu zatruciu w skali całego kraju wyniosła ok. 2,5 tys. Podtrucia dotknęły prawie 8 tys. rodzin pszczelich. W województwie lubuskim i podlaskim brak było oficjalnych zgłoszeń strat rodzin pszczelich w trakcie sezonu pszczelarskiego.

Tabela 11. Straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania i sezonu pszczelarskiego

Województwo	Szacunkowe straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (w %)		Straty rodzin pszczelich w trakcie sezonu pasiecznego
	Zakres	Średnio	Liczba rodzin (rodzaj uprawy)
Dolnośląskie	od 5 do 10	5,4	550 (podtrucie - rzepak oz.)
Kujawsko – pomorskie	od 4 do 16	9,7	70 (ostre zatrucie - rzepak oz., rzepak jary) 5300 (podtrucie - rzepak oz., rośliny warzywne)
Lubelskie	od 2 do 10	7,0	630 (ostre zatrucie - rzepak oz., sady, krzewy jagodowe) 42 (podtrucie - rzepak oz.)
Lubuskie	od 6 do 16,5	11,5	Brak zgłoszeń
Łódzkie	od 10 do 24	16,7	50 (ostre zatrucie - rośliny zielarskie)
Małopolskie	od 5 do 13	7,8	32 (ostre zatrucie - rzepak oz., sady)
Mazowieckie	od 5 do 20	13,6	80 (ostre zatrucie - rzepak oz., sady)
Opolskie	----	20,0	120 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Podkarpackie	od 0,5 do 25	6,5	40 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Podlaskie	od 14 do 15	14,0	Brak zgłoszeń
Pomorskie	od 18 do 22	18,3	180 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Śląskie	od 6 do 22	11,2	292 (ostre zatrucie - rzepak oz., facelia) 40 (wytrucie przez osoby trzecie na pożytku akacyjnym)
Świętokrzyskie	----	10,0	574 (ostre zatrucie - rzepak oz., facelia, gryka, sady) 800 (podtrucie - rzepak oz.)
Warmińsko – mazurskie	od 7 do 20	12,6	288 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Wielkopolskie	od 7,62 do 30	17,2	1000 (podtrucie - rzepak oz.)
Zachodniopomorskie	od 12,2 do 40	13,5	124 (ostre zatrucie - rzepak oz., sady) 100 (podtrucie - kwitnące chwasty w uprawach zbóż)
Ogółem	od 0,5 do 40	11,4	2520 - ostre zatrucia, 7792 - podtrucie

11. Podsumowanie

Mimo stosunkowo niskich jak na ostatnie lata strat rodzin pszczelich po zimowaniu, sezon pszczelarski 2014 był bardzo niekorzystny dla pszczelarzy i ekonomiki prowadzenia pasiek. Warunki klimatyczne, wśród nich opady deszczu i długie załamania pogody wpłynęły bardzo istotnie na wydajności miodu uzyskiwane z rodzin pszczelich. Sytuacja pogodowo – pożytkowa była na tyle dramatyczna, że w niektórych rejonach kraju w ogóle nie pozyskiwano miodu, a okresowo konieczne było podkarmianie rodzin pszczelich, aby zapobiec upadkom. Kilkuprocentowa obniżka kosztów produkcji czy niewielki wzrost cen sprzedaży miodu, nie poprawiły ekonomicznej kondycji pasiek, a wręcz można przypuszczać, że jest ona bardzo zła, gdyż przychody ze sprzedaży miodu zostały mocno ograniczone jego niewielką skalą produkcji. Na pewno w dużo gorszej sytuacji finansowej są pasieki gdzie wyprodukowany miód sprzedawany był hurtowo, po cenach w przypadku niektórych odmian nawet dwukrotnie niższych niż w przypadku sprzedaży bezpośredniej. Dlatego też, obserwuje się zwiększanie udziału tej formy sprzedaży miodu w porównaniu do pozostałych kanałów dystrybucji i wydaje się, że dalszy wzrost będzie następował, co z uwagi na warunki ekonomiczne pasiek jest korzystnym procesem. Pozytywnym aspektem, który jest zauważalny nie tylko na rynku miodu ale i w całym sektorze rolno – spożywczym, jest systematyczny wzrost udziału eksportu w handlu zagranicznym. Nie można jednak precyzyjnie określić jaki udział w całym eksporcie miodu stanowi miód wyprodukowany przez rodzimych pszczelarzy.

Na podstawie danych, które zebrano w 2014 roku można odnieść wrażenie, że pszczelarstwo w Polsce rozwija się. W dalszym ciągu notuje się systematyczny wzrost nowo rejestrowanych rodzin pszczelich oraz pszczelarzy. Jednakże, problem polega na tym, że dane z Inspekcji Weterynaryjnej mogą być obarczone pewnym błędem jeśli zmiany w stanie posiadania rodzin pszczelich nie są na bieżąco zgłaszane przez pszczelarzy do Powiatowych Lekarzy Weterynarii (reguluje to Ustawa o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U. 2004 Nr 69 poz. 625 z późn. zm.)). Na tej podstawie, można także domniemywać, że rejestry obejmują pasieki, które zostały zlikwidowane, a fakt ten nie był zgłoszony u odpowiedniego powiatowego lekarza weterynarii. Występuje także duże prawdopodobieństwo, że te same rodziny pszczele są rejestrowane ponownie przez nowych pszczelarzy bez odnotowania zmiany przez poprzednich właścicieli. Przypuszczenia takie nasuwa wnikliwa analiza rejestrów otrzymywanych z Inspekcji, gdyż w ewidencji znajdują się pasieki, w których na przestrzeni wielu lat nigdy nie zmieniła się liczba rodzin. W rzeczywistości taka sytuacja nie jest prawdopodobna. Przeprowadzane od 2006 roku w oparciu o dane weterynaryjne analizy wskazują na wzrost o prawie 300 tys. liczby rodzin pszczelich w kraju. Oznacza to ok. 30% przyrost podczas, gdy każdego roku straty zimowe sięgają kilkunastu procent ogólnej liczby rodzin. Wydaje się to trochę nielogiczne, chociaż z pewnością w większości pasiek, gdzie występują upadki, w kolejnych sezonach rodziny są odbudowywane, a i jednocześnie pasieki są także powiększane. Sprzyja bowiem temu także ciągła realizacja Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa, w ramach którego refundowany jest zakup rodzin pszczelich (pakietów lub odkładów). Niemniej jednak istnieje uzasadniona potrzeba odpowiedniej weryfikacji danych zawartych w rejestrach

tak, aby nie było wątpliwości, że odzwierciedlają one rzeczywistą sytuację w sektorze pszczelarskim. W związku z tym konieczne są także zmiany w zapisach dotyczących gromadzenia danych przez powiatowych lekarzy weterynarii, gdyż obecnie ze względu na brak odpowiednich przepisów nie są oni zobligowani do rejestrowania informacji związanych z obsadą pasiek czyli liczbą rodzin pszczelich, czynią to (choć już nie w każdym przypadku) jedynie dla własnej orientacji, co powoduje, że dostęp do takich danych jest utrudniony bądź sporadycznie niemożliwy.

W podsumowaniu należy dodać, że realizacja zadania nie byłaby możliwa bez pomocy ze strony Inspekcji Weterynaryjnej, Departamentu Rynków Rolnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Rynku Rolnego i organizacji pszczelarskich, którym autor dziękuje.

Opracował:
Dr Piotr Semkiw.
Instytut Ogrodnictwa
Zakład Pszczelnictwa w Puławach
e-mail: piotr.semkiw@man.pulawy.pl